

10. Юдина И.Н. Финансовая интеграция: опыт стран с формирующимися рынками : [монография] / И.Н. Юдина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ficus.barnaul.vzfei.ru/yudina/bretton_pdf.htm.

Собчук С. И.

Киевский национальный торгово-экономический университет

БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА В СТРАНАХ С РАЗВИТОЙ И ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКОЙ

Резюме

Рассмотрены теоретические и практические особенности бюджетной политики в странах с развитой и трансформационной экономикой. Охарактеризованы основные инструменты реализации бюджетной политики стран мира в системе экономических преобразований. Определены главные приоритеты бюджетной политики в странах с развитой и трансформационной экономикой на среднесрочную и долгосрочную перспективы.

Ключевые слова: бюджет, бюджетная политика, финансовая политика, бюджетная система.

Sobchuk S. I.

Kyiv National University of Trade and Economics

FISCAL POLICY IN COUNTRIES WITH ADVANCED AND TRANSITION ECONOMY

Summary

Theoretical and practical features of fiscal policy in countries with advanced and transition economies are revealed. The main instruments for providing budget policy in countries with transition economy are defined. Author determined the main priorities of fiscal policy in countries with advanced and transition economy over medium and long terms.

Keywords: budget, fiscal policy, financial policy, budget system.

УДК 336.02:330.3

Степанова Г. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Статтю присвячено питанням формування ефективної системи державного фінансового регулювання економіки в сучасних умовах. Досліджено перспективні напрями вдосконалення бюджетно-податкового та грошово-кредитного регулювання. Визначено доцільність проведення інституційних змін фінансової політики. Встановлено необхідність формування фінансової стратегії держави, яка має базуватись на пріоритетах соціально-економічного розвитку країни.

Ключові слова: державне фінансове регулювання економіки, фінансова політика, фінансова система, бюджетне регулювання, монетарне регулювання, податкове регулювання.

Постановка проблеми. В умовах рецесії, нестабільності розвитку світової економіки вагомим значення набувають питання активізації ролі системи державного фінансового регулювання у забезпеченні макроекономічної стабілізації та створення відповідних умов для економічного зростання. Використання інструментів та важелів фінансової політики забезпечує згладжування циклічних коливань економіки, сприяє адаптації економіки до змін екзогенного економічного середовища. Водночас надмірний регуляторний вплив держави знижує темпи росту реального валового внутрішнього продукту в постстабілізаційний період розвитку. Результативність системи державного фінансового регулювання значною мірою залежить від рівня наукової обґрунтованості його ролі в розвитку суспільних відносин, моделі економічного зростання, що визначає ступінь участі держави в управлінні економікою та використання відповідних інструментів регулювання. З огляду на зазначене, важливим є визначення прі-

оритетних напрямів державного фінансового регулювання з урахуванням економічної циклічності та завдань стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі відбуваються ретельний аналіз та змістовна дискусія щодо ролі та обсягу заходів державного фінансового регулювання. Одним із ключових питань фінансової науки є визначення оптимального співвідношення між державним регулюванням економіки та механізмом ринкового саморегулювання. Значний внесок у розвиток даної проблематики здійснено Р. Барро [1], В. Геєцем, А. Даниленком, П. Кругманом [2], В. Сенчаговим, В. Опаріним, Дж. Саксом [3], П. Самуельсоном, Дж. Стігліцем [4], С. Фішером та ін.

Особливої значущості набувають питання підвищення адаптивності фінансового регулювання до інституційної динаміки економічного розвитку, посилення ефективності функціонування фінансових інститутів та модернізації підходів

до державного фінансового управління. Дані аспекти висвітлені у працях А. Біндера [5], О. Вовчак [6], С. Гоша, А. Гриценка, В. Козюка [7], Л. Лисяк [8], Дж. Тейлора, В. Федосова, І. Чугунова [9] та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі розвитку постає необхідність розробки концепції системи державного фінансового регулювання, посилення ефективності фінансової політики та розвитку інституційних секторів економіки. Важливим є виокремлення довгострокового та короткострокового складників економічного зростання з метою вибору відповідних заходів фінансового регулювання.

Мета статті полягає в обґрунтуванні пріоритетних напрямів розвитку системи державного фінансового регулювання економіки з урахуванням завдань стратегії соціально-економічного розвитку та інституційних змін фінансової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання формування дієвого фінансового регуляторного механізму економічного розвитку є актуальним та взаємопов'язаним із розширенням функцій, які постають перед державою. Співвідношення між складниками фінансової системи формуються з урахуванням державних та ринкових методів впливу на соціальні та економічні процеси. Ступінь ефективності функціонування держави як учасника економічних відносин, характеризується як збільшенням доходів бюджету, прибутків державних підприємств, так і створенням умов для зростання економіки, реальних доходів громадян, підвищення рівня добробуту населення. Забезпечення економічного зростання на довгостроковій основі потребує збалансованого використання інструментів, операційних важелів, механізмів податкового, митного, бюджетного, грошово-кредитного, валютного регулювання.

Досягнення збалансованості та стійкості системи державних фінансів є необхідною передумовою для макроекономічної стабілізації та створення стимулів для відновлення економічного зростання, є важливим індикатором очікувань інвесторів [7, с. 14]. Фінансова стійкість бюджетної системи є економічною характеристикою моделі державного регулювання економіки і значною мірою визначається структурою й обсягом доходів та видатків бюджету. У короткостроковому періоді стійкість бюджетної системи залежить від обраного типу податкової та бюджетної політики, меншою мірою – від економічної кон'юнктури, з огляду на можливість балансування бюджету за рахунок резервних ресурсів, збільшення обсягу державних запозичень, регулювання податкових ставок та бази, встановлення граничних значень для певних статей бюджетних видатків. Водночас довгострокова стійкість державних фінансів залежить не тільки від проведеної бюджетно-податкової політики, а й від того, по якій траєкторії буде розвиватися економіка. Бюджетно-податкова політика здатна забезпечувати достатній обсяг надходжень до бюджету в одному сценарії розвитку економіки, але разом із цим приводити до боргової кризи в іншому, альтернативному сценарії. З метою підвищення рівня дієвості фінансового регулювання необхідно посилити рівень взаємозв'язку індикативного прогнозування показників бюджету із пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку країни, розширити можливості застосування бюджет-

них, податкових, митних, тарифних інструментів регулювання для досягнення визначених цілей державної фінансової політики.

Важливими завданнями системи державного фінансового регулювання є забезпечення довгострокової збалансованості та стійкості фінансової системи, підвищення ефективності державних видатків та створення відповідних умов для забезпечення сталого суспільно-економічного розвитку. З метою досягнення зазначеного державні фінансові інститути мають зосередити свої зусилля на питаннях установлення оптимальних співвідношень між складовими частинами фінансової системи, реалізації виваженої податкової, бюджетної, монетарної та боргової політики з одночасним використанням інституційних механізмів оцінки результативності видатків бюджету, здійснювати динамічне регулювання та методичне забезпечення процедур бюджетно-податкового адміністрування та операційного управління грошово-кредитною системою [9, с. 42].

Трансформаційні перетворення економіки зумовлюють потребу в постійному підвищенні обґрунтованості, ефективності та прозорості видатків державного та місцевих бюджетів, державних фондів загальнообов'язкового соціального страхування, а також дієвості фінансового управління на державних підприємствах. Система регулювання бюджетних видатків є вагомим чинником відтворюваних процесів на макrorівні. Дієвим підходом до організації бюджетного планування є програмно-цільовий метод, який ґрунтується на раціональному управлінні бюджетними коштами та спрямований на вирішення соціально-економічних проблем, що стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку. Формування бюджету за програмно-цільовим методом дає змогу визначити бюджетні показники на основі планування відповідних суспільно значущих досягнень на рівні держави, адміністративно-територіальних одиниць, окремих галузей економіки, забезпечити розробку взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення в установлені терміни.

Створення необхідних умов функціонування дієвої системи формування видатків бюджету відбувається під впливом структурних суспільних змін та залежать від інституційної спроможності економіки. На нашу думку, розробка планових показників видаткової частини бюджету повинна здійснюватися відповідно до пріоритетів розвитку економіки та засад стратегічних програмних документів, досягнення результативності від здійснених бюджетних видатків. В умовах запровадження державою зроблені важливі кроки до запровадження системи стратегічного прогнозування та планування, зокрема затверджено Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», де визначено першочерговий перелік реформ та програм, що потребують реалізації, відповідні індикатори успішності досягнення поставлених результатів; у Бюджетному кодексі запроваджено механізм середньострокового бюджетного прогнозування. Разом з тим у сучасних умовах трансформацій соціально-економічних відносин важливим є формування та використання цілісної архітектури бюджетних програм, що потребує відповідного взаємоузгодження з державними програмами соціального та економічного розвитку. Механізм реалізації цільових програм розвитку потребує вдосконалення, що забезпечить підвищення результативності програмно-цільового методу планування бюджету.

В умовах сьогодення модель економічного зростання країни повинна поєднувати інноваційні та соціальні фінансово-бюджетні складники, що забезпечить якісне функціонування системи державних фінансів. Необхідним є використання інструментів та важелів фінансової політики не тільки для досягнення короткострокової макроекономічної стабілізації, але й для створення сприятливих умов для забезпечення економічного розвитку на довгостроковій основі. З метою реалізації зазначеного слід поступово змінювати структуру державних видатків, у тому числі бюджетних, шляхом зростання частки продуктивних видатків та обмеження непродуктивних за підвищення якісного рівня функціонування бюджетних інститутів [10, с. 136].

На сучасному етапі економічних перетворень необхідно забезпечити спрямування бюджетних коштів на вирішення пріоритетних завдань розвитку країни. Удосконалення програмно-цільового методу планування видатків забезпечить покращання якості формування бюджетної політики, визначення пріоритетів під час розподілу обмеженого обсягу видатків, підвищення рівня ефективності використання бюджетних асигнувань та сприятиме упорядкуванню організації діяльності головного розпорядника бюджетних коштів щодо виконання бюджетних програм.

Важливим є подальший розвиток програмно-цільового методу в бюджетному процесі, який має здійснюватися на основі запровадження стратегічного та середньострокового бюджетного планування, ґрунтуватись на ретельному аналізі оптимально необхідного обсягу асигнувань бюджету для фінансування програми у середньостроковому періоді, здійснення контролю над досягненням мети бюджетної програми. Доцільним є розробка критеріїв оцінки бюджетних програм щодо обсягу затрат, якості надання послуг або вироблення продукції, досягнення визначених результатів, рівня ефективності використання бюджетних коштів із метою підвищення адаптивності системи планування бюджетних видатків до суспільних потреб на певному етапі розвитку. Актуальним та можливим є встановлення граничних обсягів видатків для виконання бюджетної програми на трирічний бюджетний період та складання щорічних доповідей головних розпорядників коштів про результати діяльності у звітному періоді та заплановані напрями діяльності у наступному бюджетному періоді, що сприятиме стабілізації бюджетної політики, збалансованому та послідовному процесу формування і виконання бюджету та підвищенню ефективності використання бюджетних коштів. Застосування у бюджетному процесі даних щодо результативності програм як дієвого інструменту підвищення ефективності бюджетної політики сприятиме переходу до фінансування за принципом якісного виконання бюджетними установами завдань відповідно до пріоритетів розвитку галузі.

Слід також зауважити, що вдосконалення програмно-цільового методу планування видатків потребує більш ретельного та поглибленого застосування оцінки ефективності та моніторингу виконання бюджетних програм. Із метою розвитку інституційних основ моніторингу в бюджетному процесі важливим є розробка методологічних засад його здійснення. Потребується запровадження методології визначення рівня ефективності бюджетної програми на основі системи розрахунку кількісних і якісних показ-

ників та оцінювання програми за результатами виконання. Реалізація зазначеного дасть змогу формалізувати порядок прийняття рішень про необхідність планування бюджетної програми на наступний бюджетний період виходячи зі створеного соціально-економічного ефекту та результатів її виконання.

Важливим є забезпечення ефективності функціонування податкової системи, що передбачає встановлення оптимального рівня податкового навантаження на економічну систему, забезпечення повного виконання платниками податків їх податкових зобов'язань, здійснення ефективного податкового адміністрування та вдосконалення законодавчої бази. Податкова система, що включає як основні елементи оподаткування, так і процедури податкового адміністрування, повинна відповідати таким основним вимогам. По-перше, враховуючи, що за рахунок податкових надходжень формується близько 80% доходів бюджету, податкова система повинна забезпечувати стійке формування доходних джерел, необхідних для виконання витратних зобов'язань відповідних бюджетів. По-друге, рівень і структура податкового навантаження не повинні погіршувати умови для економічного зростання, спотворювати умови конкуренції, перешкоджати притоку інвестицій. У сучасних умовах податкова політика є одним із найбільш значущих інструментів для підвищення конкурентоспроможності економіки країни. По-третє, податкове адміністрування має здійснюватися на основі мінімізації витрат для економічних суб'єктів за рахунок: аналізу впливу податкового навантаження на економіку в розрізі видів економічної діяльності; вироблення єдиного нормативного забезпечення функціонування податкових органів; розвитку системи електронної взаємодії між податковими органами і платниками податків; здійснення контролю і нагляду за дотриманням податкового законодавства. Держава має більш поглиблено опрацювати питання щодо інституційного вдосконалення функціонування системи оподаткування, адже, виходячи з аналізу показників рейтингу Doing Business, розділу Paying Taxes, наша держава поступається багатьом країнам пострадянського простору.

Зважаючи на потребу покращання якісного рівня ділової середовища для ведення підприємницької діяльності, необхідним є розвиток підходів до вдосконалення податкової політики, враховуючи особливості оподаткування різних категорій платників податків. Необхідним є зменшення витрат часу платниками на формування податкової звітності та сплату податку на додану вартість і податку на прибуток. З огляду на волатильність зовнішньоекономічної кон'юнктури, спад у галузях промисловості, доцільним є подальше спрощення порядку бюджетного відшкодування податку на додану вартість експортером. Важливим є вдосконалення податкового адміністрування в частині проведення податкового моніторингу, що дасть змогу посилити дієвість прогнозування відповідної групи податкових надходжень до бюджету. Процеси уніфікації податкової системи з країнами Європейського Союзу обумовлюють необхідність трансформації спрощеної системи обліку, звітності та оподаткування для юридичних осіб. Водночас у сфері стимулювання малого та середнього підприємництва актуальним є запровадження тимчасових податкових пільг новоствореним суб'єктам господарської діяльності. Крім того, у сфері оподаткування при-

бутку підприємств можливим є перехід до оподаткування розподіленого прибутку і використання підвищеного коефіцієнту амортизації основних фондів під час реалізації інвестиційних проектів.

Важливим є забезпечення оптимізації управління державним боргом та державними фінансовими активами, спрямованими на забезпечення прийнятної та економічно обґрунтованого обсягу та структури державного боргу України, скорочення вартості обслуговування та вдосконалення механізмів управління державним боргом. У міру посилення впливу дефіциту бюджету та державного боргу на макроекономічну стабільність важливим є вдосконалення підходів до управління бюджетним дефіцитом, що потребує визначення оптимального обсягу та структури джерел фінансування дефіциту бюджету [11, с. 155]. Доцільним є вдосконалення системи моніторингу, спрямованої на визначення результативності здійснюваної політики щодо залучення та використання державних запозичень. Актуальним є формування річних планів управління державним боргом у розрізі кварталів на наступні за плановим два бюджетні періоди відповідно до пріоритетних напрямів управління державними фінансами.

Необхідним є вдосконалення організаційної структури державного фінансового контролю, зокрема щодо функціонування інституцій, суб'єктів контролю, підвищення рівня їх відповідальності та розширення повноважень, що сприятиме налагодженню взаємовідносин між компонентами системи управління державними фінансами. Вирішення поставлених завдань залежить від вибору і реалізації форм та методів фінансового контролю, тому насамперед необхідно чітко визначити стратегічні пріоритети розвитку системи державного фінансового контролю. Під час формування зазначених пріоритетів країна повинна виходити з необхідності забезпечення фінансової стійкості системи державних фінансів.

Доцільним є підвищення дієвості заходів у сфері фінансового аудиту, інспекцій та перевірок формування та виконання державного і місцевих бюджетів на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди, організації системи державних закупівель. Зазначене надасть можливість для підвищення якісного рівня результативних показників, які характеризують ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань бюджетних програм. Удосконалення системи державного фінансового контролю дасть змогу посилити дієвість виконання стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни. Розвиток підходів до організації вітчизняної системи державного фінансового контролю центральних органів виконавчої влади має враховувати сукупність відповідних критеріїв, які дадуть змогу виявляти ступінь досягнення поставлених цілей, забезпечувати повноту, доступність, реалістичність та своєчасність відповідних показників, що сприятиме посиленню якості контрольних процедур. Важливим є вдосконалення інституційного середовища й аналітичного інструментарію державного фінансового аудиту та інспектування, що направлено на взаємоузгодження складових частин фінансової політики в умовах посилення трансформаційних перетворень в економіці.

Розвиток системи державного фінансового контролю значною мірою пов'язаний зі структурною реорганізацією центральних органів виконавчої влади. З метою покращання якісного рівня фінансового управління та забезпечення ціліс-

ності вітчизняної системи державного фінансового контролю в системі регулювання фінансово-економічних відносин необхідним є взаємоузгодження повноважень, відповідних інституцій, підвищення координації заходів щодо контролю над правильністю планування, розподілу та використанням бюджетних коштів. Посилення результативності фінансово-бюджетної політики потребує системного об'єднання фінансових, інформаційних та комунікативних зв'язків між органами центральної виконавчої влади щодо формування та здійснення державного фінансового контролю.

Інструменти монетарного регулювання повинні забезпечити відповідну грошову пропозицію для розширеного відтворення розвитку економіки. Вагомим завданням грошово-кредитного регулювання є створення відповідних стимулів для відновлення економічного зростання шляхом використання інструментів процентної політики, реалізації заходів щодо повернення валютної виручки в країну, стабілізації банківської системи. На етапі сучасних економічних перетворень політика Національного банку щодо стабілізації міжбанківського валютного ринку потребує комплексного та виваженого поєднання ринкових та адміністративних заходів. Важливим є розвиток інституційного середовища механізму інфляційного таргетування. Національний банк повинен володіти чіткими повноваженнями щодо забезпечення стабільності цін та вибору інструментів грошово-кредитної політики [11, с. 139]. Громадськість повинна бути якісно поінформована про механізми здійснення грошово-кредитної політики та її основні результати. Цілі бюджетно-податкової політики мають також враховувати пріоритети грошово-кредитної політики. Рішення економічних агентів не повинні бути обумовлені переважно зовнішнім фактором, а й враховувати національні пріоритети. На момент упровадження таргетування інфляція має знаходитись на економічно обґрунтованому рівні. Вагому роль у даному процесі відіграють ступінь розвитку фінансового ринку та стабільність фінансової системи. Фінансова система виступає посередником між Національним банком та економікою країни, а фінансовий ринок забезпечує реалізацію даних операцій на якісному рівні. Для того щоб таргетування інфляції було успішним, необхідно, щоб Національний банк володів необхідним набором інструментів для впливу на економічну систему. Валютна політика повинна бути підпорядкована забезпеченню стабільності цін. Податково-бюджетна політика та політика управління державним боргом повинні мати на меті підтримку цільового показника інфляції.

Інститут власності є інструментом довгострокового розвитку економіки, зростання показника питомої ваги приватної власності у загальній структурі власності позитивно впливає у середньотривалому періоді на обсяг інвестицій та ефективність фінансової системи. Водночас аналіз ретроспективного досвіду дає змогу констатувати, що на ефективність функціонування підприємств впливає, крім форми власності, рівень розвитку конкуренції та структура ринку, на якому веде діяльність підприємство. З метою усунення олігополії в певних секторах економіки необхідним є посилення дієвості антимонопольного регулювання. Приватизація є одним із вагомих інструментів управління державною власністю, який має сприяти зниженню частки державної частки економіки в її загальній структурі. Однак само по

собі роздержавлення не призводить до підвищення ефективності функціонування підприємств, важливо також змінювати інституційні засади фінансового регулювання, а також посилювати дієвість антимонопольного регулювання. Водночас світова економічна рецесія 2008–2009 рр. продемонструвала, що держава в період спаду економіки має більш дієві інструменти та важелі підтримки економічного зростання аніж ринок. Проте позитивний ефект державної інтервенції в економіку шляхом купівлі проблемних активів до капіталізації банківської системи, підтримки підприємств державного сектору економіки в кризовий період перетворюється на негативний у період сталого економічного зростання в посткризовий період.

Проведення приватизації об'єктів державної власності потребує зміни інвестиційного клімату держави, підвищення інвестиційної привабливості галузей економіки та зміцнення базових інституційних засад економічного розвитку насамперед у галузі верховенства права і закону та захисту майнових прав інвесторів. Важливим є розвиток підходу до альтернативності прямої участі держави в управлінні капіталом підприємства з позиції врахування суспільних інтересів, мають забезпечуватись структурні ефекти від приватизації для відновлення стимулів до економічного зростання. Має бути забезпечено прозорість процесів управління державною власністю та розширено доступ громадського контролю до результатів діяльності підприємств державного сектору економіки. Слід зазначити, що Міністерство економічного розвитку і торгівлі України в 2015 р. визначило стратегічні цілі реформування державного сектору економіки із визначенням п'яти основних блоків: загальні питання, які носять фундаментальний характер проведення реформи; прозорість і звітність державних підприємств; призначення керівників підприємств державного сектору; корпоративне управління та політика власності; приватизація.

З огляду на зазначене, доцільним є формування єдиної системи фінансового контролю для державних підприємств, підвищення загальної ефективності діяльності держави як власника активів та управлінського суб'єкта, що спрямовано на посилення рівня конкурентоспроможності

країни в сучасній глобалізованій економіці. Крім того, важливим є розробка стратегічних цілей для підприємств державного сектору економіки з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку та концептуальних засад підтримки розвитку галузей економіки. Після формування системи стратегічних цілей підприємства мають бути сформовані завдання щодо їх досягнення, індикативні плани виконання поставлених завдань та індикатори досягнення поставлених цілей у розрізі сформованих індикативних планів. Це сприятиме забезпеченню спрямованості підприємства на досягнення визначених стратегічних цілей за допомогою деталізованої програми дій на кожному етапі індикативного плану. Із визначенням завдань діяльності відповідного підприємства державного сектору економіки необхідним є детальний аналіз ризиків, які можуть проявитись під час виконання завдань та знизити операційну ефективність діяльності підприємства.

Висновки. Процеси відновлення економічного зростання потребують проведення виваженого та збалансованого державного фінансового регулювання, поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та реалізації інституційних реформ в економіці. Пріоритетними заходами бюджетного регулювання є зниження показників структурного дефіциту бюджету та державного боргу, оптимізація бюджетних видатків, посилення дієвості механізму бюджетного планування та прогнозування. Вагомою передумовою для відновлення позитивної економічної динаміки є формування прозорої та стабільної системи оподаткування, яка б урахувала інституційні особливості розвитку економіки. Податкове регулювання має адаптивно реагувати на економічну циклічність за необхідності утримання індикативних значень дефіциту бюджету. Важливим є підвищення дієвості державного фінансового контролю, що обумовлює необхідність подальшого розвитку його методологічних засад, удосконалення критеріїв оцінки ступеню досягнення запланованих цілей та завдань головних розпорядників бюджетних коштів. Інструменти монетарного регулювання повинні забезпечити відповідну грошову пропозицію для розширеного відтворення розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Barro R. Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study. – MIT Press Books, The MIT Press, edition the 1st. – vol. 1. 1997. – 120 p.
2. Krugman P.R. The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008 / P.R. Krugman. – WW Norton, 2008. – 224 p.
3. Sachs J.D. Macroeconomics in the global economy / J.D. Sachs. – Harvard University – 1993. – 778 p.
4. Stiglitz J. Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development / J. Stiglitz, J. A. Ocampo, S. Spiegel, et.al. – Oxford: Oxford University Press, 2006 – 352 p.
5. Alan S. Binder It's Broke, Let's Fix It: Rethinking Financial Regulation // International Journal of Central Banking. – December 2010. – P. 277–330.
6. Вовчак О.Д. Структуризація фінансового ринку України / О.Д. Вовчак, І.А. Канцір // Вісник Університету банківської справи Національного банку України –2012. – № 2(14). – С. 7–9.
7. Козюк В.В. Макрофіскальні фактори глобальної нестабільності / В.В. Козюк // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 8–22.
8. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : [монографія] / Л.В. Лисяк. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 594 с.
9. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : [монографія] / І.Я. Чугунов [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., акад. НАПН України А.А. Мазаракі. – Київ : КНТЕУ, 2015. – 375 с.
10. Сенчагов В. О формировании новой парадигмы бюджетной политики / В. Сенчагов // Вопросы экономики. – 2013. – № 6. – С. 152–158.
11. Пасічний М.Д. Інституційні засади розвитку фінансового регулювання економіки / М.Д. Пасічний // Економічний вісник університету. – 2015. – № 27/1 – С. 137–143.

Степанова А. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРИОРИТЕТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Резюме

Статья посвящена вопросам формирования эффективной системы государственного финансового регулирования экономики в современных условиях. Обоснованы перспективные направления совершенствования бюджетно-налогового и монетарного регулирования. Определена целесообразность проведения институциональных изменений финансовой политики. Установлена необходимость формирования финансовой стратегии государства, которая должна базироваться на приоритетах социально-экономического развития.

Ключевые слова: государственное финансовое регулирование экономики, финансовая политика, финансовая система, бюджетное регулирование, монетарное регулирование, налоговое регулирование.

Stepanova G. M.

Kyiv National University of Trade and Economics

PRIORITIES OF PUBLIC FINANCIAL REGULATION

Summary

The article is aimed to set of questions of formation the efficient system of public financial regulation at the present economic conditions. Fiscal and monetary priorities have been revealed. The author focuses on expediency to provide the institutional changes in financial policy mechanism. Nowadays it is vital to create the state financial strategy, which should base on priorities of social and economic development.

Keywords: public financial regulation of economy, financial policy, financial system, budgetary regulation, monetary regulation, tax regulation.

УДК 368.941

Тулай О. І.

Тернопільський національний економічний університет

СУСПІЛЬНА РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Досліджено сучасний стан і проблемні аспекти функціонування державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Обґрунтовано, що пріоритетним напрямом цього виду соціального страхування є вдосконалення організації профілактичних заходів, спрямованих на зниження ризиків виробничого травматизму і професійних захворювань. Підкреслено, що в державі необхідно створити такі умови, які дадуть змогу працедавцям отримувати вигоди від інвестицій у розвиток людського потенціалу та безпеку праці, а працівникам – дбати про своє здоров'я і бути відповідальними у разі нещасного випадку чи професійного захворювання.

Ключові слова: державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, професійний ризик, нещасний випадок, виробничий травматизм, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Виникнення і розвиток соціального страхування має досить тривалий історичний період. Сьогодні соціальне страхування є невід'ємною соціальною складовою кожної розвинутої країни. Система соціального страхування є сформованим соціальним інститутом, оскільки відносини між його суб'єктами, у ролі яких виступають держава і споживачі послуг соціального страхування, набувають стійкого характеру завдяки регламентації їх діяльності, а сама ця система є престижною, матеріально-технічно забезпеченою та володіє механізмом послідовного здійснення операцій страхування та захисту населення від соціальних ризиків. Її ефективне функціонування сприяє підвищенню якості життя людей, що виступає чинником подальшого розвитку суспільства [1, с. 320–321]. Інститут соціального страхування є тим фінансовим інструментом, за допомогою якого вирішується широке коло соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок у дослідження даної проблематики

зробили О. Гаманкова, В. Лопаків, В. Нікітіна, М. Шаварина, Н. Шаманська, С. Шимків, С. Юрій [1–4] та ін. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання функціонування соціального страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання та його ролі у відтворенні людського потенціалу

Мета статті полягає у розкритті ролі та значення державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань у контексті ідеології сталого людського розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах соціальне страхування необхідно розглядати як базовий інститут сталого людського розвитку, у центрі якого знаходиться людина та її потреби, якість задоволення котрих впливає на соціальний, економічний та екологічний розвиток держави [4, с. 16]. В Україні під загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням розуміють систему прав, обов'язків